

Životné prostredie

REVUE PRE TEÓRIU A STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

ROČNÍK XL

2/2006

Analýzy a monitoring životného prostredia

Stav životného prostredia sa považuje za rovnako dôležitú súčasť kvality života občanov ako sociálne faktory. Preto je monitorovanie jednotlivých zložiek životného prostredia nevyhnutnou súčasťou informačného systému o životnom prostredí, ktorý v globálnom alebo regionálnom meradle umožňuje získať solídne informácie o jeho stave. Monitorovanie sa sústreďuje na všetky dôležité oblasti, predovšetkým na sledovanie kvality ovzdušia, hydroekologických, pedologických a geologických charakteristík, biologickej rôznorodosti, nakladanie s odpadom, analýzu cudzorodých látok v potravných reťazcoch a pod. Dôležitými indikátormi stavu životného prostredia sú i niektoré ekonomické charakteristiky, napríklad informácie o poplatkoch a investíciách za rôzne aktivity a na ochranu životného prostredia.

Väčšina príspevkov sa zaoberá základnými princípmi a výsledkami monitorovania biotických zložiek životného prostredia od úrovne druhov až po úroveň ekosystémov a krajiny s dôrazom na integráciu rôznych metód a holistický prístup. Dôležité je najmä monitorovanie záťaže obyvateľstva faktormi prostredia, čo patrí k prioritným záujmom spoločnosti, podobne ako hodnotenie zmien v krajine a iné špecifické oblasti monitoringu životného prostredia.

Vzorky zložiek životného prostredia pozostávajú zo zložitej zmesi znečisťujúcich látok. Pri kvantitatívnej, ale najmä kvalitatívnej analýze treba najskôr odstrániť ich vplyv, aby merania dosahovali čo najvyššiu presnosť. Samozrejme, všetky meracie a analytické prístroje sa musia udržiavať, kalibrovať a kontrolovať. Dodržiavanie zásad správnej laboratórnej praxe a akreditovaná činnosť sú nevyhnutným predpokladom minimalizácie chybných výsledkov alebo omylov.

Merania a analýzy sú však veľmi dôležité aj pre iné oblasti a účely, ako je napríklad nakladanie s odpadom. Analytické laboratóriá by mali byť samozrejmom súčasťou recyklačných závodov s cieľom udržať požadové znečistenie recyklovaných materiálov a látok stabilne na čo najnižšej úrovni.

Monotéma tohto čísla predstavuje i zložitost' a krásu analýz vzoriek životného prostredia. Poukazuje tiež na zložitost' monitorovania životného prostredia a na interpretačnú hodnotu sledovaných javov.

Juraj Ladomerský, Jaroslav Boháč

Obsah

O. Kontrišová: Základné princípy bioindikácie a biomonitoringu životného prostredia	61
P. Eliáš: Monitorovanie biologickej diverzity v Slovenskej republike	65
E. Fabiánová: Monitoring záťaže obyvateľstva faktormi prostredia ...	71
J. Mindáš, J. Škvarenina, P. Pavlen-da: Monitorovanie abiotických prvkov v lesných ekosystémoch	76
M. Hais, J. Brom, E. Pecharová: Hodnocení změn v krajině s využitím dálkového průzkumu Země	80
D. Samešová, J. Ladomerský: Výskyt a stanovenie ropných látok v povrchových vodách	84
J. Procházka, L. Pechar, P. Hakrová, J. Brom, J. Pokorný: Holistický přístup k hodnocení krajiny a monitoring malých povodí	88
E. Kalivodová, M. Mocik, H. Kalivoda: Aplikácia zoologického monitoringu v Priemyselnom parku pre automobilovú výrobu Záhorie	93
L. Pechar, J. Potužák: Význam dlouhodobého výzkumu rybníků pro ekologický monitoring	98
Tribúna	
M. Hrabánková, V. Zdražil: Ekonomické nástroje hodnocení změn životního prostředí a jejich monitorování	101
Kontakty	
Š. Vodný: Environmentálne analýzy v akreditovaných laboratóriách na Slovensku	104
L. Pechar: Deset let Laboratoře aplikované ekologie na JU v Českých Budějovicích.	106
Aktuality	
Z. Izakovičová, M. Huba, M. Kozová: Smolenická výzva III	59
M. Čorný: Projekt WETREST	107
Recenzie	
J. Boháč: Naučné stezky a trasy	111

Contents

O. Kontrišová: Basic Principles of Bio-indication and Biomonitoring of the Environment	61
P. Eliáš: Monitoring of Biological Diversity in the Slovak Republic ..	65
E. Fabiánová: Monitoring of Load on Inhabitants from the Environmental Factors	71
J. Mindáš, J. Škvarenina, P. Pavlen-da: Monitoring of Abiotic Elements in Forest Ecosystems	76
M. Hais, J. Brom, E. Pecharová: Evaluation of Landscape Changes by Remote Sensing	80
D. Samešová, J. Ladomerský: Occurrence and Assessment of Oil Substances in Surface Water	84
J. Procházka, L. Pechar, P. Hakrová, J. Brom, J. Pokorný: Holistic Approach to Landscape Evaluation and Monitoring of Small Catchments	88
E. Kalivodová, M. Mocik, H. Kalivoda: Application of Zoological Monitoring in the Area of the Industrial Park for Automobile Production Záhorie	93
L. Pechar, J. Potužák: Long-Term Investigation of Ponds for the Ecological Monitoring	98
Tribune	
M. Hrabánková, V. Zdražil: Economical Instruments for the Evaluation of Environmental Changes and their Monitoring	101
Contacts	
Š. Vodný: Environmental Analysis in the Accredited Laboratories in Slovakia	104
L. Pechar: 10 th Anniversary of the Laboratory of Applied Ecology of the University of South Bohemia in České Budějovice	106
News	
Z. Izakovičová, M. Huba, M. Kozová: Smolenice Appeal III	59
M. Čorný: Project WETREST	107
Review	
J. Boháč: Training and Marked Footpaths	111

The Environment

REVUE FOR THEORY AND CARE OF THE ENVIRONMENT

VOLUME XL

2/2006

Analyses and monitoring of the environment

The state of the environment is considered important to the quality of life in the same way as social factors. Monitoring of individual components of the environment is an important part of environmental information system, which provides the information on its state on global and regional levels. Monitoring is focused to all important areas, especially on study of air quality, hydroecological, pedological and geological features, biological diversity, waste management and analysis of alien substances in food chains. Also some economical features are the important indicators of the state of the environment e.g. information about taxes and investments in the environmental field.

The majority of the contributions deal with basic principles and results of monitoring of biotic components from the level of species up to the level of ecosystems and landscape with emphasis on the integration of different methods and holistic approach. Especially important is the monitoring of load to inhabitants by environmental factors. It is a priority interest of society likewise the evaluation of landscape changes and other specific tasks of environmental monitoring.

Measured samples consist of compound mixture of pollutants. In quantitative, but especially in qualitative analysis, it is necessary to eliminate their impact in order to the measurements can reach the highest precision. Of course, all measuring apparatuses and analytical instruments must be maintained, gauged and controlled. Maintenance of the Principles of Good Laboratory Practice and accredited activity is an avoidable precondition of minimization of wrong results or mistakes.

Measurements and analyses are important also for other purposes e.g. waste management. Analytical laboratories should be an integral part of recycling plants with an aim to keep the background pollution of recycled materials on the lowest level possible.

The monothematic issue presents the complexity and beauty of analysis of environmental components. It points also at the complexity of environmental monitoring and interpretational value of the studied phenomena.

Juraj Ladomerský, Jaroslav Boháč